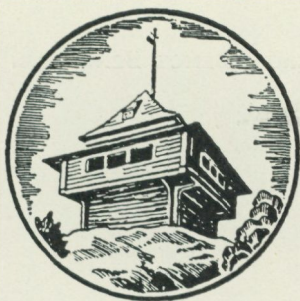

Årsavgift till Nordiska Museet.

**NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK 1955**

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK

1955

Redaktion:

ANDREAS LINDBLOM · GÖSTA BERG · BENGT BENGTTSSON

Redaktör: Bengt Bengtsson

Omslagsbilden: "Årsavgiften till Nordiska Museum."

Efter en akvarell av Fritz von Dardel (d. 1901). Ägare friherrinnan Martha Barnekow, Sinclairsholm.

En av Hazelius' kanslikullor kommer på besök till en medlem av Samfundet för Nordiska museets främjande (den nuvarande Skansenföreningen) för att inkassera årsavgiften. Beloppets storlek kan lämpligen — med tanke på det förändrade penningvärdet — jämföras med nuvarande avgift; se härom omslagets sista sida!

Tryckt hos Tryckeri Aktiebolaget Thule, Stockholm 1955

Djuptrycksplanscher från Nordisk Rotogravyr

C. U. PALM OCH NORDISKA MUSEET

av Sten Lundwall

Carl Ulrik Palm, som den 16 mars 1954 skulle ha fyllt nittio år, var när han 1890 sökte anställning vid Nordiska museet redan en bekant person bland samlarna och konstkännarna i huvudstaden. Sina estetiska intressen ville han själv härleda från farfadern, grosshandlaren i Stockholm Sven Ulric Palm (1787—1861), som hade ägt ett utvalt bibliotek och en samling målningar av framför allt holländska mästare. Efter avslutade studier i Södra Latin samlade C. U. Palm vid sidan av sin dagliga gärning som bokhållare i en grosshandelsfirma gamla svenska mynt, sedlar och medaljer. Särskilt var det dock gravyrsamlandet som kom att utgöra hans egentliga värld och som skulle föranleda honom att kasta loss från bokhållarsysslan, när tillfälle därtill erbjöd sig. Det kom 1889, när han tack vare ett litet arv fick tillfälle att resa ut, till världsutställningens Paris. Palm hade av professor Mårten Sondén, som jämte pastor B. Wadström var Sveriges förnämste samlare av porträttgravyrer, erhållit i uppdrag att i Paris inköpa dylika för hans räkning. Det var också Sondén, som vid Palms hemkomst rådde honom att söka inträde vid Nordiska museet. En första kontakt med institutionen hade Palm tidigare haft då han som gåva överlämnat två gamla plåtar till tobaksetiketter. Nu skrev Sondén ett rekommendationsbrev till Artur Hazelius, och på hösten 1890 infann sig Palm i mottagningsrummet 2 trappor upp i museets avdelning vid Drottninggatan. Där satt styresmannen vid sitt skrivbord och bakom honom i ett hörn stod Böttiger. Det var som en privat mottagning, och tack vare Sondéns brev blev Palm genast antagen att som e. o. amanuens börja dagen därpå med en månadslön av 25 kr. Han hälsades välkommen av styresmannen

och fick en annotationsbok att användas vid besöken för museets räkning. Av manliga amanuenser fanns före Palm endast Wistrand, men efter några månader anställdes också Hammarstedt. Palm och Hammarstedt sutto tre trappor upp i två rum, som tidigare använts som utställningslokal och där Palm trodde sig komma ihåg att "Lillans sista bädd" varit arrangerad. Fortfarande voro en del dalmålningar upphängda på väggarna. Åtskilliga år senare öppnades dessa rum till ett, som Palm och Hammarstedt fingo dela. Wistrand, som kallades bibliotekarie, satt i ett rum åt gårdssidan. Han var en fullblodssmålänning från Skirö socken som för honom stod högt över allting annat, och varje sommar for han dit och skaffade föremål till samlingarna. Palm mindes hur han satt och skrev på sin avhandling om folkdräkterna och sin förteckning över småländska studerande vid Lunds universitet. Senare ålades tjänstemännen att vid veckosluten uppsätta en redogörelse över sina dagliga göromål. Men denna blev aldrig särdeles detaljerad, och Wistrand nöjde sig oftast med att skriva: "Biblioteksarbete." Av de tre amanuenserna menade Palm att Hammarstedt var den mest begåvade. Men han fick inte enbart ägna sig åt sin forskning utan måste också långa tider om eftermiddagarna sitta och göra lackavtryck av de skråsigillstampar som Artur Hazelius låtit anskaffa från Tyskland genom Th. Cederström. Där satt Hammarstedt med sina stampar och suckade: "Det här är för jäkligt." Bernhard Salin skulle sedermera genomdriva att hela denna tyska skråsamling skickades till Köln att försäljas på auktion.

En av de första dagarna efter hans anställning kom fröken Anna Lewin in med katalogen över den andra Eichhornska auktionen till Palm, som erhållit uppdraget att bevaka museets intressen vid denna. Här liksom vid auktionen av svenska konstnärers handteckningar den 24 januari 1891 kunde Palm göra flera för museet önskvärda förvärv. Sålunda fick han för den måttliga summan av 163 kr en större samling originalteckningar av framstående svenska konstnärer, främst svenska utsikter och porträttbilder. Den andra Eichhornska auktionen var Palms första uppdrag i museets tjänst och han ägde sedan att ensam representera

C. U. Palm. Efter fotografi från amanuensstiden i Nordiska museet.

museet vid Bukowskiauktionerna. Artur Hazelius infann sig endast vid enstaka tillfällen vid dessa auktioner, men han strök i katalogerna för det som borde bevakas, dock utan att ange något pris.

På Bukowskiauktionerna var Palm sedan gammalt hemmastadd och gjorde här en utomordentlig insats med sina storartade förvärv, men museitjänsten bjöd också på andra uppdrag. Såsom mindre behagliga erinrade sig Palm dylika i samband med de urklippta dödsannonser man erhöll när någon bemärkt person avlidit: "Gå nu till änkan och håll henne varm." Sådana uppdrag förhalade man gärna tills det kom en ny lapp med texten: "Huru med änkan, etc." Ur den av Palm till Nordiska museet skänkta samlingen av P. M.-lappar från Artur Hazelius kan anföras följande:

Aflägg ett besök hos professorskan Sven Lovén, (enkan!) — hälsa *mycket* från mig, tala om vår hist. afdeln. — minnen efter våra stora män! Utlägg detta vackert. — Fråga efter hans sigill, hans fullmakter, hans uniform (frack med Vet.ak. krage) och värja; bref till och från honom! loup och andra instrument m. m. (11/10 u. å.)

*

Angel. Skall uppsöka fru Schlegel (Bernh. Schlegels mor) — en mycket älskvärd gumma — *och vänligt hälsa från mig*, samt fråga efter B. Schlegels

brefväxling. Detta är försummadt. C. P. borde i själfva verket ha fäst sin uppmärksamhet härå! — Gif akt på /— — —/ dödsfall (märkligare!) för att i tid göra efterfrågan! Tänk, hvilken omätlig skatt C. P. — om detta värf väl utfördes — kunde skaffa Nord. museet och *eftervärlden!!!* (18/2 u. å.)

*

Låt enkefru Swartz med dotter gärna få å(rskort) — och hälsa henne vänligast med många tacksägelser! Men *glöm* nu icke att *con amore* tala om bref *till* och *från* m. m.! *Antagligen* kunde mycket då fås, om blott P. med *varmt* intresse utfrågade henne. (9/2 u. å.)

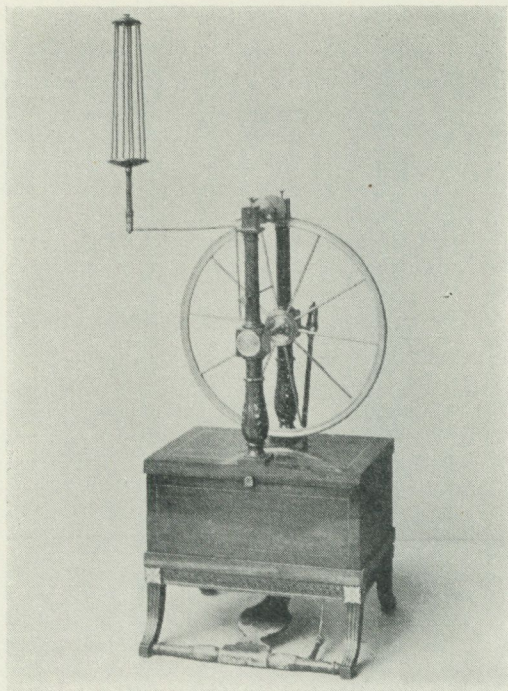
Och när premiäraktören Carl Fredrik Lagerqvist avled 1897:

Nu borde enkan uppsökas och vänligt hälsas, samt frågas om teaterminnen, bref, signet och mycket annat. *Gör detta con amore!* (30/1 u. å.)

Hazelius hade ju ett stort intresse av att samla minnen efter bemärkta svenska gestalter, och Palm berättade hur det kunde komma en korg med kläder och ordnar efter en sådan person. Korgen bars av kullorna upp till Hazelius' arbetsrum och styresmannen var alltid mycket förtjust över dessa nyförvärf.

Arbetet på museet började klockan 10, men någon övervakning av arbetstiden förekom inte från Hazelius' sida. Själv slutade Palm klockan 4 och slapp det aftonarbete som Hammarstedt och andra hade att göra mellan klockan 6 och 8. Troligen hade Hazelius glömt bort det. På kvällarna gick var och en hem till sig. Något uteliv förekom inte och någon samvaro mellan tjänstemännen efter arbetstidens slut ej heller. Under dagen levde man på medförda smörgåsar. Damerna kokade sitt kaffe på museet, medan herrarna brukade besöka ett litet våffelbruk i samma kvarter och där beställa sitt kaffe till smörgåsarna. Sittande luncher förekommo aldrig.

Innanför Wistrands rum sutto fröknarna Visen och Anna Lewin, den förra som museets arkivarie, den senare med uppgiften att taga emot förvärven. Flera av de kvinnliga tjänstemännen som sutto i rummen utmed Kammakaregatan voro sysselsatta med föremålsmärkningen. Föremålen fördelades av fröken Malin Kistner och lades på stora brickor, vilka buros ner i samlingarna. Där såg man i vardagslag aldrig en människa, där var dödstyst. För att

*Spinnrocken med spel-
verket, vilken Palm bru-
kade sätta igång för att
lätta tystnaden i museet.*

muntra upp sig i ensamheten därnere brukade Palm trampa på en spinnrock, försedd med en speldosa, som spelade Bellmansmelodier, när man trampade på pedalen. På vridbara träpelare voro brev från bemärkta personer anbragta mellan glasskivor. I en monter stod generalen J. A. Hazelius' uniform med ordnar. Även samlingarna av pinoredskap och bröllops- och begravningskarameller hade Palm ett livligt minne av. På bemärkelsedagar, t. ex. Karl XII:s dödsdag, samlades tjänstemännen bland "all mobiliern" och drack portvin som Hazelius bestod.

Palm hade inom museet ett mycket fritt arbete. Han skulle besöka Stockholms antikvitetshandlare och hade lov att timvis vandra omkring i Stockholm från norr till söder. Härvid besökte han bl. a. bokbinderier och erhöll allehanda gamla bokbindare-verktyg samt urmakerier för att söka efter oroklovar, en detalj

som mycket intresserade Hazelius. Sådana föremål efterforskade Palm också på Gotland, där han brukade vistas på somrarna. Hazelius skriver till honom sommaren 1891 (30/6):

Bra, att ni genomskött Visby med afseende på spindelverk och urmakar-verktyg. Gör nu en razzia äfven i fråga om bokbindarredskap och annat.

Och så en *grundlig* undersökning efter skräföremål. — Uppsök *alla* äldre handverkare och fråga efter alla möjliga yrken! Efterse flitigt *äldre byggnadsdelar* (gamla fönster, portaler, dörrar, stenornament m. m. m.).

På landsbygden bland mycket annat äfven gamla sten-kors.

Av hans uppdrag i Stockholm ge oss P. M.-lapparna några glimtar:

Uppsök fabrikör G. V. Linderöth (urfabrikören!). Hälsa honom *mycket vänligt* från mig och fråga, om han ej i *enlighet med ett gammalt löfte* vill låta ransaka sina vindar för att få fatt på gamla spindelverk m. m. åt oss.

Säg, att drn frågar, om han ej vill göra detta ss. en jubileumsgåfva åt museet? (30/1 u. å.)

*

Högst *angeläget*. Sök att *idag* få träffa ingenjör R. Sohlman (utrednings-mannen i A. Nobels bo). Hälsa honom *mycket vänligt* från mig och berätta *lifligt* om vår historiska afdelning! Fråga honom, om han ej vill intressera sig för att i Nord. mus. förvaras minnen efter Nobel (uppräknade hvad vi i allmänhet önska!). (24/3 u. å.)

*

Har C. P. varit angel. om att öka samlingen af etsningar m. m. under 98?

Laga, att vi ej stå med för liten ökning under året! Fråga Tallberg o. a. om gåfvor! Regera värre i sitt lilla rike! (— — —). (29/12 u. å.)

*

Angel! Uppsök *idag* kommandör Hägg vid flottan och tala med honom om Lilljekvists skuta, som L. vill låna för 150 kr. — Fråga honom om dess *trohet* och annat; om tiden (senare hälften av 1500-talet?) m. m. H. lär ha gifvit utkastet! Säg att min plan är att göra Framnäs till Skansens hamn.

Där skola en hel del båtar (— — —) forsbåtar, kyrkbåt från Siljan m. fl. ligga. Han kan kanske ge goda råd. *Obs. Con amore!* (26/4 u. å.)

*

Vi bör lägga an på danska fajanser. Var uppmärksam på dylika och haf dem i bergfast minne. Studera dem! (5/12 u. å.)

*

Kan meddela C. P., att jag fått löfte af konsul Broms om ett bidrag till inköp på v. Postskas auktionen. Men inga 12000 blir det på det hållet. Jag antager emellertid att B. ej gärna kan ge *mindre* än 500 kr. Nu gäller det för C. P. att om *onsdag kl. 2—3* (hålst vid 2-tiden) infinna sig på kon-

sulns kontor — Birger Jarlsgat. 7 —, med vänlig hälsning från mig, att C. P. kommer med anledn. af ett samtal som dr H. haft med honom ang. auktionen å — — — hos Bukowski. *Då gäller det för P. att vara älskvärd med besked.* Kom ihåg, att det kan gälla tusenlappar! (19/12 u. å.)

*

Tel. onsdag kl. 4 till mig ang. besöket hos konsul Broms. Medtag och framlämnat sitt visitkort med påskrift "Amanuens vid N-a mu-et". Och så gäller att vara frimodig och älskvärd! Hälsa honom *vänligt* från mig! — Tala om vapensamlingens stora vikt och svårigheten att få medel till dylika inköp. Borde räddas åt Sverige o. s. v., o. s. v. (20/1 u. å.)

*

Jag är *icke i stånd* att förstå P:s tankegång, då P. ej använde alla de 3.000 kr. för inköp af vapen. Vi ha ju egentligen icke rätt att behålla dem för andra ändamål. Det vore jämt ett skönt schackdrag af en museiman att så behandla en donation. *Så få vi aldrig*, aldrig göra i Nordiska museet.

Icke håller borde det vara behagligt för P. att gå upp till konsul B. och grossh. R. för att beklaga den *ådagalagda försumligheten* och öfverdensamma uttala dr H-ii lifliga förtrytelse.

Emellertid bör P. tillse om icke saken på något sätt kan hjälpas! Kunde ej Matsson eller ngn annan förmås att till inköpspriset afstå några lämpliga nummer så att summan på ett hederligt sätt fylles?

Skedde inga återrop? (1/3 u. å.)

*

Var C. P. verkligen nog oförståndig att *utan min särskilda order* gå till Broms och omtala försummelsen? Jag ställde ju detta endast i utsikt för Palm — uppriktigt sagdt — såsom ett straff. Naturligtvis ville jag undvika *alla scener och alt* krångel. Jag begriper *ej här alls* min gode Palm!! *Fråga då för all del mig först; innan P. gör sådana gubbar!* Huru skedde nu den förklaring P. afgaf till konsul Broms. Vi måste med takt behandla våra donatorer. Jag förstår ej att Palm kunde missförstå min order. (2/3 u. å.)

Orderlapparnas porträtt av C. U. Palm ge oss bilden av en mindre perfektionistisk än mänsklig person, som mången gång fick erfara strängheten i Artur Hazelius' formvilja, men också det faderliga intresset och den spontana erkänslan:

C. P:s rapporter äro nästan alltid litet slarfvigt hopkomna. Sök affatta dem ordentligare, då jag gärna gömmer dem i arkivet liksom en del af mina andra amanuensers. — Men ss. de nu äro, vitna de ej riktigt om ordningssinne. (23/1 u. å.)

*

Österlinds förnamn! Obs. alltid noggranna namnuppgifter för att undvika för oss båda besvärliga frågor. (16/12 u. å.)

*

Akta mottagna bref, så att de ej skrynklas! (26/11 u. å.)

*

Sätt ett blått tecken vid alla de numera vi köpte!

Detta — just ngt sådant, hade jag önskat få dagen efter auktionen. P. kan ju förstå att det på det sättet går lättare för mig att få se, hvad det af mig förprickade, som verkligen erhöles. *Alltid så en annan gång. Försök tänka med mina tankar. (2/3 u. å.)*

*

Hvart togo de Prechtska dekorationererna på W. 6 vägen? Tog ingen reda på dem? *Vakenhet!! (25/5 u. å.)*

*

Carl Palm utnämnes till *plakatföreståndare*. Men nu gäller det att drifva saken *med energi*. (19/2 u. å.)

*

Carl Palm uppmanas *bevekligen* att lämna *noggrannare* och *snabbare* rapporter. (12/9 u. å.)

*

Vill ej C. P. till *författarnamn* välja "Carl Palm"? Det låter ju vackert och behändigt. (Ulrik hör ej just till de välklingande.) (8/11 u. å.)

Efter en Bukowskiauktion: "Flere nummer *utmärkta* och *ovanligt billigt pris! Bra gjordt.*" (30/3 u. å.) På Palms förslag att passa på och köpa in Gustaf III:s svenska dräkter, då de i Hammers magasin på Skansen förvarade kostymerna skulle försäljas å stadsauktion: "Ja! Ett kraftigt! Bra!" (29/10 u. å.)

Under Artur Hazelius' förhandlingar med Christian Hammer om inköpet av nedre Skansen tjänstgjorde Palm som styresmannens ombud, då de båda parterna på grund av ömsesidig motvilja ej kunde tala direkt med varandra. Hammer gjorde allehanda svårigheter och förlängde uppgörelsen. Underhandlingarna med honom drog ut i nära två års tid, och på sommaren måste Palm resa till Furusund för att fortsätta dem. Hammer brukade skämtsamt fråga Palm när han kom: "Hur är det med överintendenten?" Men slutligen utlystes en höstkväll när affären skulle göras upp. Allt syntes klart, och Palm infann sig hos Hammer för att skriva under. Då sade Hammer: "När nu området kommer i museets ägo, så vill jag att plåtskjulet får stå kvar ett par år." Palm måste skynda över till Hazelius som satt oroligt väntande i röda stugan och meddela detta. Hazelius godtog villkoret och sände tillbaka Palm med detta besked. Under tiden hade Hammer funderat ut ett nytt förbehåll och sade: "När skjulet rivs så betingar jag mig

den korrugerade järnplåten." Även detta villkor godkändes av Hazelius och köpet kom samma kväll till stånd. Fru Hammer tyckte att man skulle ge amanuensen ett minne och erbjöd honom att själv utvälja någon liten sak ur samlingarna. Palm utbad sig att få taga en miniatyr. Men när Hammer hörde att Palm skulle göra urvalet själv, skickade han honom i stället en kråsnål i guld från sin egen verkstad. En värdefullare belöning fick Palm av Artur Hazelius, som på kuppen förklarade honom för ordinarie amanuens (1897). — De affektladdade förhandlingarna återspeglas i orderlapparna:

Nu — min käre P. — gäller det att på det allra allvarligaste prätta fru Hammer med afs. på plåtskjulet, med alla möjliga "lämpor", till en början. Raskt till verks! (20/9 u. å.)

*

Då C. P. talar med fru H. — sedan skjulfrågan är afgjord — fråga om

1) antikviteterna i villan;

2) om dräkterna

3) om Byströms villa. Uppriktigt sagdt borde vi ställa oss ss. spekulanter på den samma — i hopp naturl. vis om att finna en mecenat. — Skadar ej att hr och fru H. få veta det. — (20/9 u. å.)

*

T. allvarligt och vänligt vid fru Hammer! — Bäst i ro i staden. Påminn om löftet med afs. å skjulet. (27/9 u. å.)

Palm skriver (9/10 u. å.):

Hammer får nu förslaget till köpebref. Jag framförde Drns. helsning ang. besittningstiden af bibliotek o. magasin, hvarpå han ej fann sig föranlåten att lämna något svar. Han sade sig vilja afvakta utgången af försäljningen i Köln, ty han fruktar för att han får återtaga mycket denna gång. Jag kan ju emellertid om några dagar efterhöra hvad han säger om köpebrevet, då han kanske tagit mer reson!

Får han behålla materialerna till de båda magasinerna och biblioteket? Han säger sig behöfva detta för ombyggningar på Furusund. B/ukowski/i anser dessa ej hafva något synnerligt värde.

Hazelius svarar på detta:

Låt då den otrefliga smulgråten få dem! Men förklara bestämdt, att om regentskifte (— — —) *före kontraktets afslutning*, binder jag mig icke vid några af mina anbud. Betona detta *mycket eftertryckligt!* — Märk! Då gälla *inga* af mina anbud. — Låt också hustrun få detta klart för sig. — Göm denna lapp!

*

Gå nu till Hammers — tala *mycket vackert* och *bevekligt* och bed dem med anledn. af vårt 25-årsjubileum vara så innerligen hyggliga och hugfästa minnet genom att borttaga skjulet. Gör nu detta riktigt *con amore!* (18/10 u. å.)

*

Nu åter till Hammer! Vi måste *smida* med afs. på *skjulet*. Tala bevakande! Finn själf ut nya former! (27/10 u. å.)

*

Tack för den sista expeditionen till fru Hammer! Nu gäller det hans återstående samlingar! Var för all del mycket vaken i det afseendet! (14/2 u. å.)

Sedan Artur Hazelius flyttat till Skansen kom han själf mycket sällan in till museet. Så gott som all förbindelse skedde hädanefter med orderlapparna, som skickades mellan Skansen och museet med s. k. kullbud. Kullorna fingo ej ta spårvagn utan måste gå till fots. När de klagade häröver svarade styresmannen: "Mina snälla kullor, ni får allt gå, så får ni så röda vackra kinder." Tjänstemännen skulle sedan redogöra för sina åtgärder på särskilda A. H.-lappar, som skickades till Skansen. Någon gång gavs också order per telefon, en Belltelefon i Hazelius' gamla arbetsrum, där sedan fröken Selma Ström satt till dess museet flyttade. Hon skötte utbetalningen av lönerna och förvarade kassan i ett litet målat träskrin från 1700-talet. Palm kom ihåg när han var inne hos Artur Hazelius på Kammakaregatan och denne sade: "Idag skall jag säga herr Palm att det blir en bemärkelsedag i Nordiska museets historia." När Palm frågade efter orsaken tillade han: "Jo, jag har bestämt att inköpa ett område på Djurgården som heter Skansen." När Skansen kom till började en ny period. Sin egentliga kontakt med Skansen hade museets tjänstemän vid festerna, när de drog dit. Palm fick uppvakta överste Rudbeck med en anhållan om soldater till de historiska paraderna. Översten frågade bara: "Hur många behöver ni?", och sedan kommenderades det erforderliga antalet dit. För att skaffa pengar till någon av gårdarna på Skansen anordnades troligen omkring 1897 en soaré på hotell Continental, vid vilket tillfälle fröknarna Sigrid Millrath, Anna Lewin och fröken af Klint samt Palm beordrades att uppföra menuetter. Man repeterade om förmiddagarna under ledning av en dansmästare Lund från Operan i det av museet disponerade

Soarén på Continental. C. U. Palm i mitten, nedanför t. v. Sigrid Millrath.

huset vid nuvarande Centralbadet. När Palm sedan tillsammans med fröken Sigrid Millrath dansade Boccherinis menuett på Continental fick han på första bänken se Oscar II med den kungliga familjen.

Fröken Millrath var en ovärderlig arbetskraft. På henne vilade ansvaret för vårfesterna. Om organisationen av dessa berättade Palm att fröken Millrath först uppsökte fru Wallenberg i Wallenbergska huset vid Kungsträdgården för att tillsammans med henne göra upp vilka fruar som skulle få bilda kommittén. Fröken Millrath föreslog namn och fru Wallenberg gallrade bland dem. En lista gjordes upp, och Sigrid Millrath uppsökte damerna, av vilka var och en skulle svara för sitt stånd, skaffa medhjälpare och samla varor till försäljningen. De flesta damerna stodo i sina stånd

klädda i provinsdräkter. Vid något tillfälle fick Artur Hazelius se en av de kvinnliga amanuenserna stå i ett stånd civilklädd och anmodade henne genast att gå hem och byta om till svensk "nationaldräkt". En annan huvudperson vid dessa fester var friherrinnan Rudbeck, som i Blekingestugan höll full servering av spritdrycker. Planen framför Blekingestugan var en enda utskänkningslokal med ständigt fullsatta punschbord. Det smakade hela Stockholm att som ombyte dricka punschen där i stället för på Hasselbacken. Vid det första festtåget skaffade Palm manliga och Sigrid Millrath kvinnliga deltagare till scenen med Gustaf III:s besök på marknaden. Av fru Silfwerswärd som ägde en stor samling 1700-talsdräkter, fick man låna kostymer, och med hjälp av Folcker (sedermera överintendenten vid Nationalmuseum), som tillfälligt engagerades vid dessa fester, gjordes upp vad var och en skulle ha på sig. Palm mindes en gång när han var uppe hos Folcker och Artur Hazelius ringde med nya order och Folcker utbrast i telefonen: "Jag är ingen maskin med stålfjädrar som man kan trycka på, jag är en människa av kött och blod!" — På dansbanan framför Bollnässtugan, dit Gustaf III med gemål kördes i Bielkevagnen, fick allmänheten för första gången beskåda allmogedanserna. Dessa utfördes av medlemmar i Philochoros och ungdomar, som undervisats av dem. När danserna voro slut trädde operasångaren "Lunkan" spontant upp på scenen och sjöng inspirerat "Du gamla, du friska". Artur Hazelius satt under tiden inkrupen i innersta rummet i Bollnässtugan och hade utsikt över festen men visade sig inte. Hade man bud till honom så fick man först gå bakom stugan och knacka en särskild signal på fönstret. Senare på kvällen tog danssällskapet vägen förbi Bollnässtugan för att avtackas av styresmannen, som log förnöjt och sade: "Ja, kära vänner, det har varit mycket intressant. Tycker ni inte att vi skall bilda en förening?" Så bildades (1893) Svenska folkdansens vänner. Vårfester liksom nyårsfirande avhandlas också i orderlapparna: "*Angel*. Härja nu 'vildt' bland alla bekanta *konstnärer* för att få bidrag till vårfesten och gif ständiga rapporter om C. P:s försök!" (23/5 u. å.) Och när Palm anhåller om årskort för Anders de Wahl som "lofvat att nyårsnatten på Skansen uppläsa Tennysons poem" lyder svaret: "*Ja!* Håll honom nu varm! Har han fått boken? Vore

En kopp chokolad

Dr Artur Hazelius,
Styresman för Nordiska Museet.

NORDISKA MUSEET,
STOCKHOLM, DROTTNINGGATAN 79.

Fri genomgång!

Amanuensen Palm.

A. Palm

Frikort för förtäring och passersedel för C. U. Palm, utfärdade av Artur Hazelius.

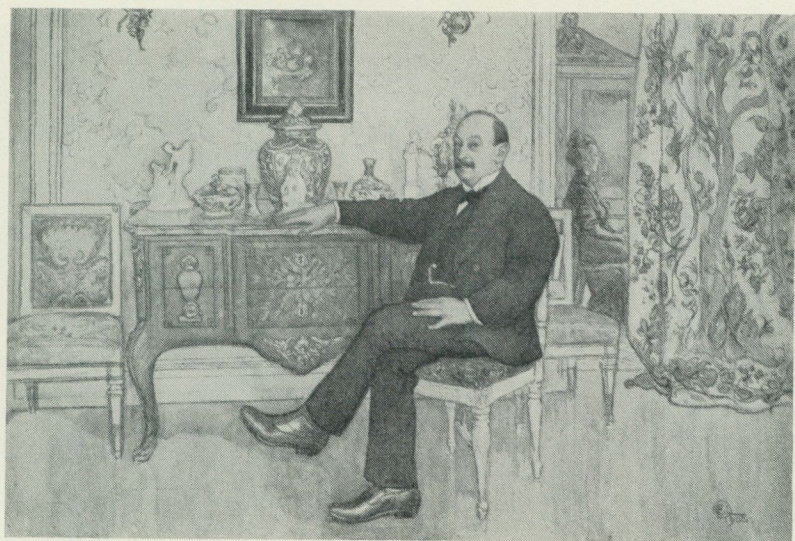
ju utmärkt, om han lärde sig *utantill*. Bed och besvär! Lämna honom korten!"

Från besöken hos Artur Hazelius på Skansen berättade Palm hur han brukade erhålla ett visitkort av styresmannen, på vilket denne skrivit: "En kopp chokolad." Detta kort skulle man upp-

visa i serveringen och erhöll så drycken gratis. Större delen av dagen tillbragte Hazelius ute på området sysselsatt med planeringen och kom först på eftermiddagen in på sitt arbetsrum för att sedan vistas där till långt fram på natten. Han hade utfärdat ett strängt förbud att beträda gräsmattorna på Skansen, men vid någon fest måste han själv ta genvägen över en gräsmatta. När en arbetare tillhöll honom att avlägsna sig utbrast H.: "Jag är ju doktor Hazelius." Men arbetaren menade att det kunde vilken liten gubbe som helst säga.

En kväll infann sig en ung man från Södertälje med flera silverföremål, bl. a. en stor silverkanna, uppgav sitt namn och bad att få tala med doktor Hazelius. Han beviljades detta och visade silverföremålen som han tänkt sig att överlämna till museet men tillade att det var ett villkor förenat med gåvan, nämligen att doktorn skulle lägga bort titlarna med honom. Hazelius visade honom in och titelbortläggningen skedde vid ett glas vin. Vid ett annat tillfälle anhöll den kände sportsmannen Nalle Frestadius att mot ersättning av 100 kr få pokulera med några vänner vid Håsjöstapeln och där dricka ur sin punsch. Även detta beviljades. Enligt vad Palm senare hörde berättas brukade Hazelius ibland på kvällarna besöka sin vän Bukowski. Han kom då åkande i ett av Skansens gamla ekipage, kört av kusken Lindqvist, och stiger upp till B., där ett litet pokulerande begynner. Hazelius frågar Bukowski efter rika personer att pungslå, och denne med sin stora människokänedom drar fram namn efter namn. Ett av dessa var en svenskamerikan från Blekinge vid namn John Andersson, som gjort sig känd som en framstående brobyggare. Ett annat var den store myntsamlaren Antell från Finland, som utlovade en donation om 100 000 kr att överlämnas till Hazelius vid ett sammanträffande på Grand Hôtel. Artur Hazelius tyckte att besöket var genant men följde med Bukowski dit och blev bekant med Antell, som dessutom skänkte museet några dyrbara skräpjäser från en Hammerauktion.

Vid Bukowskis död bad Palm att få närvara vid begravningen och fick till svar att styresmannen alltid tänkt sig att Palm skulle vara med som "— utom sin egen — äfven min och museets representant" (16/3 1900). Kort härefter erbjöds Palm att övertaga

Carl Larssons porträtt av C. U. Palm 1908 återger honom i hans nya arbetsmiljö, Bukowskis konsthandel.

Bukowskis hela affärsrörelse och accepterade detta. Vid sin avgång från museet hade han vården om följande avdelningar: "1) Historiska afdelningen. 2) Afdelningen af minnen från det gamla Stockholm. 3) Numismatiska afdelningen, bestående af: Mynt, medaljer, poletter, sedlar, andra värdepapper och blanketter. 4) Småsamlingar af visitkort, begravningskort, matsedlar, div. småtryck." (1900 7/3.) Hans museiarbete hade även omfattat katalogbeskrivningar av vissa samlingar, såsom en del av de norska allmogeföremålen, en del av den Hammerska samlingen m. m. Under museitiden påbörjade han också sina beskrivande förteckningar över Per Flodings samt A. U. och J. B. Berndes' arbeten. Bland hans uppsatser bör särskilt en i Ord och Bild publicerad om kistebrev framhållas som ett pionjärbete på detta område. — Vad som lockade bort C. U. Palm från Nordiska museet efter tio års tjänst var väl uppfyllelsen av en ungdomsdröm och de gynnsammare ekonomiska framtidsutsikterna hos Bukowskis — Palms årslön som ordinarie amanuens vid Nordiska museet var 1 500 kr —

men säkerligen också den internationella fläkten över en stor konsthandel. Palm var en utpräglad stadsmänniska. Om Skirö socken i Småland var det högsta för hans kamrat Wistrand, så motsvarades detta begrepp för honom själv närmast av Paris, som han mycket talade om också då han intervjuades om sin tid i Nordiska museets tjänst och som han sade var den enda stad han alltid längtade tillbaka till.

Källor: P. M.-lappar från Artur Hazelius till C. U. Palm (Nordiska museets arkiv). — Minnesanteckningar av C. U. Palm (koncept i fru Lisbeth Wibergs, Stockholm, ägo). — C. U. Palm i Nordiska museets tjänst (uppteckning 1951 av förf.). — Örnberg, Svenska Ättartal 12, 1898. — K. Asplund, Bukowskis. Ett konsthandelshus i Stockholm 1870—1945. Sthlm 1945.